

Mielenterveyspoolin lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi sairausvakuutuslain muuttamisesta, laiksi sairausvakuutuslain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta sekä lääkelain muuttamisesta

Mielenterveyspooli antaa lausuntonsa koskien esitettyä muutosta, jolla sairausvakuutuslaissa lääkekorvausten alkuomavastuu korotettaisiin nykyisestä 50 eurosta 70 euroon ja sidottaisiin kansaneläkeindeksiin.

Mielenterveyspooli vastustaa ehdotettua lääkekorvausten alkuomavastuun korotusta. Muutos kohdistuisi erityisesti ihmisiin, jotka ostavat muita useammin ylemmältä erityiskorvausluokasta korvattavia lääkkeitä. Heitä ovat etenkin pienituloiset, iäkkäät, monisairaat ja vammaiset. Lisäksi esitetty muutos koskee lukuisia vammaisia ihmisiä. Alkuomavastuun henkilökohtaisuuden vuoksi tilanne on vaikea myös perheissä, joissa usea henkilö tarvitsee kalliita lääkkeitä.

Lääkekorvausten alkuomavastuun vaikeuttaa siten etenkin pienituloisten ja paljon sairastavien henkilöiden taloudellista tilannetta. Esitetyillä prosentuaalisesti varsin suurilla muutoksilla on suuri vaikutus silloin, kun kyse on erittäin pienituloisista henkilöistä. Henkilö saattaa jo nykytilanteessa joutua valitsemaan lääkkeiden ja muiden välttämättömyystarvikkeiden, kuten ruoan, ostamisen välillä, ja esitetyt muutokset lisäävät näitä tilanteita entisestään.

HUS-Yhtymän lausunnon mukaan riski lääkkeen poisjättämiselle alkuvuoteen osuvan korkean omavastuun vuoksi on erityisen suuri psykiatrisissa sairauksissa ja vähäoireisissa, mutta terveyttä pitkällä aikavälillä uhkaavissa kansansairauksissa, kuten esim. verenpainetaudissa. Sekä inhimillisesti että yhteiskunnallisesti on erittäin epätoivottavaa, että ihmiset jättävät ottamatta tarpeelliset lääkkeensä. Pidemmällä tähtäimellä tämä aiheuttaa todennäköisesti kustannuksia suurempana sairastavuutena.

Taloudellinen ahdinko heikentää ihmisten mielenterveyttä lisääntyneen stressin ja ahdistuksen myötä. Köyhyyttä lisäävät toimet lisäävät tätä kautta todennäköisesti myös mielenterveysongelmia, mikä aiheuttaa sekä välittömiä että välillisiä kustannuksia. Ehdotetuista muutoksista tulisikin tehdä mielenterveysvaikutusten arviointi.

Mielenterveyspooli katsoo, että ehdotettujen muutosten vaikutukset tulisi arvioida rinnakkain muiden hallitusohjelman pohjalta jo toteutettujen ja suunniteltujen muutosten kanssa, jotta heikossa asemassa oleviin ihmisiin kohdistuvista kerrannaisvaikutuksista saadaan kattava kuva. Muutosten perus- ja ihmisoikeusvaikutukset tulisi myös arvioida.

Sosiaali- ja terveysministeriö valmistelee parhaillaan sosiaaliturvaa sekä sosiaali- ja terveystaloudellisia koskevien budjettilakiesitysten yhteisvaikutuksista arviointia. Arvioinnin kerrotaan valmistuvan syksyllä. Arvioinnin olisi tullut olla käytettävissä ennen lausuntoajan päättymistä. Yhteisvaikutusten arvioinnin valossa tulisi voida käydä kansalaiskeskustelua ennen budjettilakien hyväksymistä.

Mielenterveyspooli arvostelee esitysluonnoksen lausuntokierroksen ajoitusta kesälomakaudelle. Lausuntoajan olisi tullut olla pidempi, jotta suurempi osa intressiryhmistä olisi ehtinyt lausua.